Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

ӘДӘБИЈАТ вә ИНҸӘСӘНӘТ

Азәрбајҹан Совет Јазычылары Иттифагы вә Азәрбајҹан ССР Мәдәнијјәт Назирлијинин органы
Орган Союза Советских Писателей Азербайджана и Министерства Культуры Азербайджанской ССР

№ 35 (1081) Шәнбә, 27 август 1960-ҹы ил Гијмәти 40 гәпик

ЗӘМАНӘМИЗӘ ЛАЈИГ ӘСӘРЛӘР ЈАРАДАГ

Совет елми јени-јени наилијјәтләр газаныр, һәјатымыз күндән-күнә көкәлләнир, коммунизм дөврү өнәнк аддымларла ирәлиләјир. Бу күн кәләҹи фәтһ едән совет адамларынын тәгдирәдир. Бүтүн бүтүн дүнјаны һәјәҹана гојуҗудур. Тарихдә илк дәфә космик ҹәмијјәтдә космик кәмі совет елминин чаһаншүмул наилијјәтидир.

Гәһрәман совет халгы елм вә техниканын бүтүн саһәләрә јанашы әдәбијат вә инчәсәнәт саһәсиндә дә мисилсиз наилијјәтләр газанмышы, әдәбијат вә инчәсәнәт хидмәтләринин идеја-сәнәткарлыг сәвијјәсә чәкә јүксәлмишдир. Өлкәмизин јазычы вә инчәсәнәт устадлары јарадычылыг саһәсиндә газанҗлыглары бөјүк мүвәффәгијјәтләр көрә дөврә Коммунист партијасына вә һөкүмәт миннәтдар олмуш, халгымызын вә партијамызын совет адамларына кәстәрдији бөјүк гајғыдан түкәнмәз гүввәт алмышлар.

Өлкәмиздә јарадычы инсана бәсләнән дәрин мәһәббәт вә мисилсиз гајғы сәнәткарларымызын гаршысында чидди јарадычылыг тәләбләри гојур, онлары халгымыза вә дөврүмүзә лајиг парлаг сәнәт нүмунәләри јаратмаға чағырыр. Бу чағырыш бәстәкарларымыз үчүн дә һәмишә јарадычылыг програмы олмуш вә инди дә олмагдадыр.

Јаҗ фәслиндә республикамызын бәстәкарлары бир чох шәһәр вә рајон мәркәзләринә јарадычылыг е'ламијјәтинә одмуш вә јени әсәрләр јазмышлар. Бәстәкарларымыздан бир нечәси Азәрбајҹанын рајонларына кетмиш, халгымызын сәнкин мусиги ирсинин нүмунәләрини топламагла мешгул олмуҗдур. Чаван бәстәкарларымыздан бә'зиләри сах торпаглара кетмиш, кәнд тәсәррүфатымызын јүксәлиши јолунда гәһрәманчасына мүбаризә апаран кәнчләрин һәјат вә мәишәтиндән әсәр јазмаг үчүн сәнкин материал топламышлар. Бүтүн бу тәдбирләр нәтиҹәсиндә бәстәкарларымыз мусиги һәјатымызын бөјүк едән бир сыра әсәрләр јазмышлар ки, бунлар сентјабр ајынын ахырларында мусиги ичтимаијјәтимизин јахындан иштиракы илә динләнилиб мүзакирә едиләҹәкдир.

Мусиги коллективләримизин тез-тез гардаш республикалара кетмәләри, бәстәкарларымызын мүхтәлиф жанрларда јаратдыглары әсәрләрин кениш динләнилмәси вә бәдии-тәбии етмәләрин сон дәрәҹә севинҹләрә бөјүк һәдәф. Һазырда естрада вә ансамбларымыз РСФСР-ин, Украјнанын, Молдавијанын, Гырғызстанын вә Орта Асијанын бир чох шәһәрләринә гастрол консертләри верир. Гардаш республикалар консерт салонларында Азәрбајҹан бәстәкарларынын өфа отјнан симфоник, вокал, камера вә инструментал әсәрләри гардаш халглар тәрәфиндән дәрин рәғбәт һисси илә гаршыланыр. Мәтбуат сәһифәләрində бәстәкарларымызын, мусичиләримизин вә вокал устадларынын јарадычылыг ишә јүксәк гијмәтләндирилир.

Бу тарихи көрүшдә М. А. Суслов јолдаш сөјләдији нитгдә бизим халг зијалылары гаршысында чидди јарадычылыг вәзифәләри гојду. М. А. Суслов јолдаш кәстәрдији, мусиги һәјат материалы үзәрindә ишләјән сәнәткарларын јарадычылыгына гајғы кәстәрмәк вә дигәт-ләри мүнасибәт бәсләмәк вәзифәсидир. О, һәмчинин һәјатда вә инсанларын характериндәки јеniликләрин дүзкүн вә бәдии сүрәтә кәстәрмәк үчүн сәнәткарларын бөјүк узаг-рәдиләр вә һәссаслыга малик олмасы зәруриијјәтиндән данышды.

Мусичиләрдән кәнарда галан, әз јарадычылығы илә халгымызын ирәлиҹә дөврү инкишафына хидмәт етмәји сачмарҗан сәнәткар һеч бир вахт хатирә рәғбәтини газана билмәз. Кениш динләјиҹи күтләсинин гәлбинә јол тапмаг, ону ән бөјүк амалымыз—коммунизм ишы үгрунда мүбаризә руһландырмаг, сәфәрбәр етмәк үчүн һәр һансы бир бәстәкар бириҹи нөвбәдә мусиги һәјатымызын көкәлләкләрини дүзүб өјрәнмәли вә бу көкәлләкләри өз әсәрләриндә јүксәк пафосла тәрәнүм етмәлидир.

Мусичиләрдә бәстәкарларымызын даим диггәт мәркәзиндә дурмалыдыр. Бүнү биздән халгымыз вә партијамыз тәләб едир.

Мусиги һәјатымызы тәрәнүм едәк! Ма'насыз чох-чох бөјүк олан бу сөзләр садә бир шүар дејил, әсил јарадычылыг програмы олмалыдыр.

Мән әминәм ки, бәстәкарларымыз мусиги дөврүмүзүн тәләбләринә чаваб вермәк ишинә диггәт әрләтмәкдә вә халгымызын мусиги хазинәсини һәјатымызын актual мәсәләләринә һәср едунмуш јүксәк кеј фијјәтләри илә, мусиги әсәрләрә әәнкиналдыгарчаһлар. Бу ишдә мән өз сәнәт достларымы радыомызын мүхәррирләрини дә әрзулајыр; онлары идеолоҗи ишимизин мүһүм саһәләриндән сајылан мусиги јарадычыларында фәалијјәтләрини кеншләндирмәјә, халгымыза вә әзәнамизә лајиг бөјүк сәнәт әсәрләри јаратмаға чағырырам.

Ашыг Ислам Рәсулзадә

ЧАҺАНШҮМУЛ ГӘЛӘБӘ

Адамларын учан хәјалә минәб кәнаты кәзиб долашмасы бәшәриијјәт әсрләрдән бәри ширин бир хатирә кими һафизәләрдә јүрд салмышдыр. Инсанлар һәлә гәдим заманлардан учмаг, ујдурмаг, Ајы фәтһ етмәји, кәнатлан бүтүн сирләрини бәлә олмаг ки әләдә арзу етмишләр! Бу арзу сонет алимләринин папаг дүбәси илә бу күн һәгигәтә чеврилмишдир. Даһи музыкә көрүнән бир ишә инди һәјата кечирилир: кашәт фәтһ едилир!

Совет алимләринин бу күнләрдә бирахмаҗылары хәјаллә кәмі-пејк бүтүн фазаны кәзиб долашдыгдан сонра мчарисиндәки маналарла барабар сар-саламат Јерә гајытмышдыр. Алимләримиз планетләрарасы космик фазанын фәтһ етмәк саһәсиндә әлдә едикләри бу чаһаншүмул гәләбә илә бүтүн дүнјаны һәјран едә биләҹәк.

Совет Вәтәнимиздә елм вә техника мисли көрүнмәмиш дәрәҹәдә тәрәгги етмишдир. Бүнү ишимиз космик кәмі-пејкин јарадылмасы, чаһазларда бирликдә космоса бирахылмасы вә мүвәффәгијјәтлә Јерә гајытарылмасы бир даһа тәсдиг едир. Бу чаһаншүмул гәләбә инсанын планетләрарасы космик фазаја јолу дүшмәји, Ај вә дикәр планетләрә сәјаһәт едмәји үчүн үзәр дәјилдир!

Биз космоса јол ачмышыг. Кашәт фәтһ етмәк үгрунда мүбаризә тарихиндә илк бөјүк гәләбә бизим сонет алимләри, мүһәндис-техникләри газанмышдыр. Бу, әлбәттә, бүтүн бәшәриијјәтин ишидир. Бизим ишимиз исә дөвүрдүрүр. Алимләримизин јени, парлаг гәләбәси бүтүн сонет адамлары кими, јазычылары вә инчәсәнәт шәхсиијјәтләри илә бирликдә бөјүкдүр.

Өнәмәлидир ки вә техниканын белә мисли көрүнмәмиш дәрәҹәдә инкишафы, бир-бириндән арадыгы космик кәмі-пејкләрин мүвәффәгијјәтлә бирахылмасы совет адамларынын хошбәхтлијини, онлы шәрәф вә ифтихар јашајышлары вә бүтүн дүнјада сүлһүн, әмин-аманлыг вә әдаләтин јашанмасына хидмәт едир.

Адил ИСКӘНДӘРОВ
ССРИ халг әртисти, профессор.

КОСМИК ФӘЗА ФӘТҺ ЕДИЛИР!

УЛДУЗЛАРДАН-УЛДУЗЛАРА

Учун, космик кәмиләрим,
Гатар-гатар учун, кедин.
Хәјалымын кечмәдији
Һудулара кечин, кедин.
Сиз бәшәрин ән мүтәдәс
Амалындан дөгулдунуз,
Кешмәкешли әсримизин
Камалындан дөгулдунуз.
Учун, узаг фәзалардан
Јер огланун кәсин сәси,
Улдузлардән-улдузлара
Үчсүн онун тәранәси!
Учун, учун, чичәк ачсын
Гәлбимизин һәр ниҹјәти,
Даһа хошбәхт бир дөврә
Чатсын бәшәр чәмијјәти.
Ниҹјәтимиз: ән бәхтијар
Бир чәмијјәт јаратмагдыр.
Инсанлығы назыг-нәз
Бөјүтүрә јашатмагдыр.
Учун, учун! Из дүшмәмиш
Әнкинләрдән салын изи,
Улдузлара говушдуруң
Бизим шанлы нәслимизи.
Учун, учун! Зүрә-үрәкмиз
Кәйнатыны әзу олсун,
Бизим совет дүнјамызса
Дүнјаларын көзү олсун!

Әләкбәр ЗИЈАТАЈ

Совет елми вә техникасынын көркәмли наилијјәти

ССРИ Елмләр Академијасында мәтбуат конфрансы

— Августун 19-да бөјүк бир космик кәмі итә ки бә ган фијрана дүнәр чанлыны каинат апарды, августун 20-да исә бу чанлылар саг-саламат Јерә гајытдылар.

Алим хатирәләрә ки, Совет Иттифагы 1957-ҹи ил октјабрын 4-дә Јерин бириҹи сүн'и пејкини бурахмагла космик фәзаны фәтһ етмәк дөврүнүн тәмәлини гојду. О әламат дә күндән һәлә үч ил кечмәмишдир. Академик Топчијев инсанын планетләрарасы фәзаја јолунун асас мәрһәләләрини бир-бир сајды. 1957-ҹи ил нојабрын 3-дә икинҹи сүн'и пејки, 1958-ҹи ил мајын 15-дә үчүнҹү сүн'и пејки мејдана кәлди, сентјабрын 12-дә, үзәрindә Совет Иттифагынын керби олан вымпел Ај чатдырылды, һәмин ил октјабрын 4-дә илк планетләрарасы автомат стансија Ајын арха тәрәфинин фото шәкилини чәкди, бу ил мајын 15-дә исә космик кәмі бурахылмасы. Академик Топчијев дејир ки, бу күн исә бә космик фәзаны фәтһ етмәкдә газанылмыш јеni әәламатын бир наилијјәти гејд едирик.

Натиг дејир ки, каинат һаттында бүлүјүмүз гат-гат артмышдыр. Космик фәзанын тәдгиг етмәк ишиндә Совет Иттифагынын газандығы мүвәффәгијјәтләр бүтүн дүнјаны һејранда гојуҗ. Совет Иттифагынын нәгләјиҹиләрини һагтына достларымыз фәрәнләр, дүшмәнләримиз пахыллыгла данышырдар.

Академик дејир: совет адамлары фахр едирләр ки, бә космик фәзанын тәдгиг едәрхан гарышмыза анчаг даһа ағырлары зәәрәнә олан кашфијјәт мәсәләләри кәлмүр. Бизим нәјләјиримиз кәшфијјәтләр нәјләјиләр дејилдир, бунлар космик фәзанын өјрәнән елми лабораторијаларыдыр.

Алим гејд етди ки, планетләримиз вә фәзанын өјрәнмәк үчүн начиб бир мәсәләдә бүтүн әкәзарын көркәмли алимләринин өнәрини һәмишә кошуҗ етмишдир, лакин елми ишкишафы учун, онун әсил тәрәггиси учун лазым шәрait тәкчә Совет Иттифагында јарадылмышдыр.

Академик кәстәрди ки, тәчрүбә-конструктор ишләринин әсас елми-техники истигамәти совет сүн'и пејкләринин вә космик ракетләринин чаһазинин вә әзчуларынын кетдикчә артырмагдан ибарәтдир. Тәчрүбә-конструктор ишләриндән мәгсәд исә елә бир космик кәмі јаратмагдыр ки, орада инсанын космик фәзаја учмасы учун һәр чүр шәраит олсун.

Даһа сонра академик Топчијев чанлы организмин космик фәза шәраитинә үјғунлашдырылмасы илә әлагәдар олан тәчрүбәләрдән данышмыш. Иким чи космик кәмі-пејкинә учуш заманы ејнән тәчрүбә космик фәзада апарылмыш биолоҗи тәчрүбәләрин ән бөјүҗү иди. Алымлары материалдар инди чидди сүрәтдә тәһлил едирләр.

Академик Топчијев икинҹи совет космик кәмисинин тарихи учушунуа илк јекунларындан бәһс едәрәк дејир:

— Космик кәмінин учуш һәр шејдән әввәл сүбут етмишдир ки чанлы организмләрин космик фәзаја тәдәрәҹәсә учуш вә Јерә саламат гајытмасы мүмкүндүр. Илк космонавтлар алимләрә верәҹәкдир. Алимләр онлары тәдгиг едәчәк вә инсанын јахын кәләчәкдә космик фәзаја уча биләҹәји учун даһа нә кими ишләр көрмәк лазым олдуғуну өјрәнәчәкләр.

Академик Топчијев дејди: биз икинҹи космик кәмінин учушу заманы әлдә едә биләҹәк елми-тәдгигат нәтиҹәләринин бүтүн дүнја алимларинә тәгдим едәчәјик. Бүтүн башгә ирәјатын әмин-аманлығына вә сәадәтинә хидмәт едән кәмі совет елминин нәчиб мәгсәди дә мәһз бундан ибарәтдир.

Сонра ССРИ Елмләр Академијасы биолоҗи елмләр шө'бәсинин академик катиби, академик Н. М. Сисакјанын сөз вериҹи. О, мәтбуат конфрансынын иштиракчыларына мүраҹиәт едәрәк дејди:

— Әзизләримә, мәнимлә разылашарсыныз ки, бә'зи һадисәләр елмин инкишафында бүтөв бир дөвр тәшкил едир. Икинҹи космик кәмінин бурахылмасы вә саламат һалда Јерә гајытмасы да белә һадисәләрдәндир. Бу, көркәмли наилијјәтдир.

Академик даһа сонра дејди ки, учушун биолоҗи програмы тәртиб едилә рәк објектләрин сечилмәсинә тә'сир едәчәк нөгтәји-нәзәриндән јанашмалыдыр. Бә'зләт чанлыларда тәдрәҹә мүх мүрәккәб организмдә тәдрәҹә мүхтәлиф објектләр сечилмишдир Даһа алаҗы, контејнерә өчарисиндә өјләсинә учушуну одан бир нечә амөба гојулмушдуҗ. Бу бирәшдә чанлы организмдә олмрдан радиасија гә'синә чох ма'руз галыр. Контејнердә бактериофаглар, көләләләр, инсан вә довшан дәрисинин тохумалары, бирҹүчәрләри битки организмләри вә и. а. вар иди.

Алим гејд етди ки, биолоҗи тәчрүбәнин әсас вәзифәси космик учуш шәраитиндә чанлыларын вә биткиләрин һәјат фәалијјәтини өјрәнмәкдән, өзгәрмәләр вә чаксизлијин тә'сир мүддәтләри тә'сиринә тәдгиг етмәкдән, космик учушун организмләрин һәјат фәалијјәтинә, онларын нәсилләринә тә'сиринә вә сонрани тәдгиг етмәкдән ибарәтдир.

Академик Сисакјан дејди: космик кәмінин саламат һалда Јерә гајытмасы үмид етмәјә әсас верир ки, инсанын космик фәзаја учмагы вә гајытмасы мүмкүндүр.

ССРИ Тибб Елмләри Академијасынын вәгиги үзрә В. В. Парин өз чыхышында гејд етди ки, тәчрүбә һејванларынын вә биткиләрин космик фәзаја учмага һазырлаҗан биолоҗиләр вә тобәбәтчиләр контејнерин онларын сәрәнҹамына верилмиш һиссәсиндән мүмкүн гәдәр сәмәрәли истифадә етмәјә чалышмышлар.

В. В. Парин дејди: учуша даһа өнә көрә ит көндәрилмишдиг ки, итләр ән'әнәви лабораторија һејванларыдыр. Академик И. П. Павлов вахты илә јары зарафат, јары чидди дејә ишиди ки, ит инсанлы адам өјрәнмәк мүхтәлиф ишдиг, инди исә демәк олар ки, ит инсаны космик фәзаја чыхарыр.

Алимләр контејнердә мүмкүн гәдәр даһа чох һејван јерләшдирмәк истәдиләрини көрә чохсан јунҗуг одан итләр сечилмишдиг. Итләрин ичәрисинә кичик телевизија илә Јерә верилмали одуғу учун ар рәнкли һејванлар сечилмишдиг.

Космик фәзаја учушун илк иштиракчылары одан «Стрелка» вә «Белка» адлы итләр одуғу кәтт-ләрдә вә «Стрелка» адлы итләрин мүгајисә етмәк үчүн, һејванларын јашајыр бирләрә кәстәрди вә һагланы олараг бирләрә кәстәрди вә һагланы олараг бирләрә кәстәрди вә бирләрә ашајыр ашајыр көрәкми онларын о'ла вәзиләрдә ки

Кечмәләри күндүз кими
Нурландыран күнәш
Олсун,
Турбинләри, маторлары
Фырландыран Күнәш
Олсун.
Учун, учун! Из дүшмәмиш
Әнкинләрдән салын изи,
Улдузлара говушдуруң
Бизим шанлы нәслимизи.
Учун, учун! Зүрә-үрәкмиз
Кәйнатыны әзу олсун,
Бизим совет дүнјамызса
Дүнјаларын көзү олсун!

Әләкбәр ЗИЈАТАЈ

КЕЧИЧИ ГЫРМЫЗЫ БАЈРАГ АЛМЫШЛАР

Имишли рајон мәдәнијјәт шө'бәсинин кино шәкилләри бу илин биринҹи јарысында тәшкиләдиҗи 110 фәһ јенә әтјарәк, республика кино шәкилләринин сосиализм јарышында биринҹи јери тутмушлар. Киномеханикләрдән Јусиф Әзимов, Мирзәи Гафаров, Сүлејман Сабыров, Исфәндијар Мәширов, Рәшидхан Гулијев ташкилчиләр јерә јетирилмәсиндә хүсусилә фәргләнмишләр.

Сосиализм јарышында галиб чыхан Имишли рајон мәдәнијјәт шө'бәсинә Азәрбајҹан ССР Мәдәнијјәт Назирлијинин вә республика мәдәнијјәт ишчиләри һәмкарлар иттифагынын кечичи Гырмызы бајрағы вә 2 мин манат пул мүкафаты верилмишдир.

Габагчыл киномеханикләрдән бир групу, кәләҹәк зәһмәткешләрә кино хидмәтини јахшы ташкил едә биләҹәк кино шәкилләрини јахшы вә кечик кәстәрилән нәзәрәјә фахри фәрманлар илә тәлтиф едилмишләр.

Шәкилдә: Ә. һ. Гарајев адына нефтајрма заводунун оператор кемәкчиси Тәрлан Агајева вә оператор Наим Фәтәлијев.